

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ: VAN İLİ ÖRNEĞİ¹

Leyla KOTAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Öğrencisi
leyla.kotan@isbank.com.tr

Doç. Dr. Mehmet AYGÜN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
İİBF, İşletme Bölümü
maygun@yyu.edu.tr

Öz

İnsanlar, iş yaşamlarında yaşadıkları karşısında olumlu veya olumsuz etkilenmektedirler. Olumsuz etkilenme olarak ifade edilebilen Tükenmişlik, özellikle muhasebecilik gibi yüz yüze iletişimin söz konusu olduğu meslek gruplarında yaşanabilmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, Van ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik düzeyini incelemektir. Bu amacı gerçekleştirmek üzere çalışmada Tükenmişliğin ölçümünde kullanılan Maslach Tükenmişlik Ölçeğinden yararlanılarak anket çalışması yapılmıştır. Tükenmişlik düzeyinin belirlenmesine yönelik her bir ifadeye ilişkin katılımcıların görüşleri yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma hesaplanarak analiz edilmiştir. Anket çalışması Van ilinde faaliyet gösteren 71 meslek mensubu üzerine yapılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda meslek mensuplarının duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı tükenmişlik boyutlarının normal düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Muhasebeciler, Tükenmişlik, Van.

¹ Bu çalışma, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından “Muhasebe Meslek Mensuplarının Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi: Van İli Örneği” adlı tezden üretilmiştir.

EXAMINATION OF BURNOUT LEVELS ACCOUNTING PROFESSIONALS: VAN CASE

Abstract

People are influenced both negatively and positively by what they come across in their work lives. Burnout, which can be expressed as being influenced negatively, is more common in occupational groups in which face to face communication is necessary, such as accounting. The main aim of this work is to examine the burnout level of accounting professionals in the city of Van. In order to attain this aim in the work, a survey has been conducted based on the Maslach Burnout Inventory which is used to measure the burnout. Opinions of the participants for each statement for burnout was analyzed through percentage, frequency, average and standard deviation. The survey has been conducted on 71 members of the profession in business in Van. As a result of the survey, it has been determined that the emotional exhaustion, desensitization and personal success of the profession members are at a normal level.

Keywords: Accountants, Burnout, Van

1. GİRİŞ

Günümüzde yaşanan gelişmeler ve yoğun rekabet ortamı işletmelerin yapılarını ve bunun çalışma koşullarını değiştirmiştir. Beklentilerin yükselmesi sonucu toplumun her kademesinde, farklı seviyelerde görülebilen “Tükenmişlik” kavramını hayatımıza sokmuştur (Özkan ve Aksoy, 2015).

Tükenmişlik kavramının ilk defa İngiliz yazar Graham Greene'nin 1961 yılında yayınladığı “A Burn-Out Case: Bir Tükenmişlik Olayı” adlı romanında yer aldığı görülmektedir. Green bu romanında, tükenmişlik kavramını; “aşırı derecede bitkinlik ve bireyin işi için hissettiği öfke duygusu ile birlikte idealizmini kaybetmesi” şeklinde tanımlanmıştır (Balaban ve Konyalı, 2016).

Farklı şekillerde tanımlanmasına karşın tükenmişlik ile ilgili günümüzde en yaygın kabul gören tanımlama C. Maslach'a aittir. Maslach'a göre tükenmişlik “iş gereği insanlarla yoğun bir ilişki içerisinde olanlarda görülen duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı hissi” şeklinde tanımlanmaktadır (Budak ve Sürgevil, 2005: 96).

Birebir iletişimin olduğu mesleklerde daha fazla ortaya çıkan tükenmişlik, muhasebe meslek mensuplarının sıklıkla yaşadıkları bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır (Hacıhasanoğlu ve Karaca, 2012). Muhasebe meslek mensuplarının, yaptıkların işin gereği yoğun bir stres altında oldukları bilinmektedir. Özellikle iş koşulları, meslektan umduğunu bulamama, mükelleflere karşı tutumların değişmesi ve

ekonomik olanakların yetersizliği gibi nedenlerden dolayı mesleklerinden soğumayla karşı karşıya kalmaktadırlar (Dalğar ve Tekşen, 2014).

Yukarıdaki teorik tartışmalardan hareketle, bu çalışmanın amacı, Van ili özelinde muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik düzeylerini araştırmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek üzere Van ilinde faaliyette bulunan 71 muhasebe meslek mensubu üzerinde bir anket çalışması yapılmıştır. Çalışmada literatür kısmında özetlenen çalışmalarda kullanılan, Maslach Tükenmişlik Ölçeğinden yararlanılmıştır. Çalışma dört bölüme ayrılmıştır. Giriş takiben ikinci bölümde Tükenmişlik kavramı hakkında bilgi içeren kavramsal çerçeve açıklanmıştır. Üçüncü bölümde muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik düzeyleri üzerine daha önce yapılan literatür çalışmaları özetlenmiştir. Dördüncü bölümde ampirik çalışma yapılmıştır. Beşinci bölümde ise sonuç ve değerlendirme yapılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Tükenmişlik Kavramı

Sözlük anlamı; “enerji, güç veya var olan kaynakların aşırı talep sonucunda tükenmesi, yorulma ve başarısız olma” (Deran ve Beller, 2015) olarak ifade edilen tükenmişlik ile ilgili ilk çalışmalar Freudenberger ve Maslach tarafından yapılmıştır (Deliorman vd, 2009).

Freudenberger tükenmişlik kavramını “kişinin enerjisini, iç kaynaklarını ve savaşıma mekanizmalarını tüketen, aşırı isteklerinden doğan bitkinlik” olarak tanımlanmaktadır (Güneş vd, 2009).

Tükenmişlik kavramının popüler olmasında Maslach tarafından yapılan çalışmalar son derece önemlidir. Tükenmişlik Envanterini geliştiren Maslach ise tükenmişlik kavramını, “bireylerin işleri gereği karşılaştıkları insanlara karşı duyarsızlaşmaları, duygusal yönden kendilerini tükenmiş hissetmeleri ve kişisel başarı ve yeterlilik duygularının azalmasıdır” şeklinde tanımlamıştır (Kasap vd, 2013).

Tükenmişliğin belirtileri, fiziksel, psikolojik ve davranışsal belirtiler olmak üzere üç başlık altında incelenmektedir (Ardıç ve Polatçı, 2008). Fiziksel belirtiler arasında, yorgunluk, bitkinlik, uyku bozukluğu ve kalp rahatsızlıkları sayılabilir. Davranışsal belirtiler olarak, değişime tepki, hata yapma, işleri erteleme ve işe geç gelme sayılabilir. Psikolojik belirtiler arasında ise öfkelenme, aşırı tepki, mutsuzluk, hayal kırıklığı, sabırsızlık ve öz güven azalması sayılabilir.

Tükenmişliğin oluşumunda hem bireysel faktörler hem de örgütsel faktörler etkili olmaktadır (Özkan ve Aksoy, 2015). Bireysel faktörler arasında; kişilerden kaynaklanan ve tükenmeye neden olan yaş, medeni durum ve çocuk sayısı sayılabilir (Güneş vd, 2009).

Örgütsel faktörler arasında ise örgütsel çatışma, kararlara katılmama, rol çatışması ve olumsuz fiziksel koşullar sayılabilir (Ardıç ve Polatçı, 2008)

3. LİTERATÜR TARAMASI

Tükenmişlik kavramının öneminin artması ile birlikte konuya ilişkin farklı sektörlerde çok sayıda ampirik çalışma yapılmıştır. Tablo 1’de Türkiye’de konuya ilişkin yapılan bazı çalışmalar özetlenmiştir.

Tablo 1: Muhasebe Meslek Mensuplarının Tükenmişlik Düzeyleri Üzerine Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Yazar/Yazarlar	Örneklem	Sonuç
Taysı (2012)	Kırklareli ili 140 meslek mensubu üzerine	Tükenmişlik düzeyinin duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutu açısından yüksek olduğu tespit edilmiştir.
Okutan vd (2013)	Sakarya ili 300 finans ve muhasebe çalışanları	Duygusal tükenmişlik düzeyinin düşük, duyarsızlaşma düzeyi normal ve kişisel başarı düzeyinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.
Deran ve Beller (2015)	Giresun ili 34 meslek mensubu	Duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutlarının yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir.
Özkan ve Aksoy (2015)	Gaziantep ili 236 meslek mensubu	Tükenmişlik düzeylerinin yüksek olmadığı tespit edilmiştir.
Ay ve Avşaroğlu (2010)	Türkiye geneli 1494 meslek mensubu	Muhasebe çalışanlarının cinsiyetlere göre duygusal tükenmede önemli düzeyde farklılaştığı, duyarsızlaşma ve kişisel başarı puanlarında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.
Gürel ve Gürel (2015)	Aydın ili 149 meslek mensubu	Duygusal tükenmişlik ile yaşam doyumu arasında negatif bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.
Öztürk vd (2011)	Ankara ili 462 meslek mensubu	Tükenmişlik düzeyi ile işe bağlılık arasında negatif ilişki tespit edilmiştir.
Dalğar ve Tekşen (2014)	27 ili 466 meslek mensubu	Rol çelişkisi ile mesleki tükenmişlik düzeyi arasında pozitif bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.
Ersoy ve Utku (2005)	Antalya ili 101 konaklama işletmesi muhasebe müdürü	Genel tükenmişlik puanları arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.
Nazlıoğlu (2009)	Kayseri ili 120 meslek mensubu	Tükenmişlik boyutlarının yüksek olmadığı tespit edilmiştir.

Ardahan ve Ağyar (2012)	Antalya ili 197 meslek mensubu	Meslek mensuplarının duygusal tükenme ve duyarsızlaşma konusunda sorun yaşamadıkları buna karşın kişisel başarı duygularının yüksek olduğu tespit edilmiştir.
Hacıhasanoğlu ve Karaca (2012)	Yozgat ili 102 meslek mensubu	Meslek mensuplarının duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeylerinin orta, kişisel başarı düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.
Yılmaz (2014)	Samsun ili 213 meslek mensubu	Duygusal tükenme ile işe bağlılık arasında negatif, kişisel başarı hissi ile işe bağlılık arasında ise pozitif bir ilişki tespit edilmiştir.
Büyükyılmaz ve Gürkan (2014)	İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa illeri 260 meslek mensubu	Duygusal tükenmişlik ve başarısızlık boyutlarının meslek mensuplarının rölativist etik tutumlarını artırıcı etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

4. MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ TÜKENMİŞLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ: VAN İLİ ÖRNEĞİ

Çalışmanın bu kısmında, çalışmanın amacına, yöntemine, bulgularına ve verilerin analizi sonucu elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

4.1. Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Van ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik düzeylerini alt boyutlarıyla (duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarıda düşme hissi) belirlemektir.

4.2. Çalışmanın Evreni ve Örnekleme

Çalışmanın evrenini Van ilinde faaliyet gösteren ve bağımsız olarak çalışan muhasebe meslek mensupları (serbest muhasebeci mali müşavirler) oluşturmaktadır. Çalışmaya Van ilinde faaliyet gösteren 71 muhasebe meslek mensubu katılmıştır.

4.3. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada, Maslach Tükenmişlik Ölçeği'nden yararlanılarak anket yöntemi uygulanmıştır. Maslach Tükenmişlik Ölçeği; duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı hissi olmak üzere kavramın 3 alt boyutunu ölçmek amacıyla geliştirilmiş 5'li Likert tipi 22 sorudan oluşan bir ölçektir. Sorularda katılımcıların ifadeleri hissetme sıklıkları (1) Hiçbir Zaman ile (5) Her Zaman arasında değişecek şekilde

puanlanmaktadır. Maslach Tükenmişlik Ölçeği'nde elde edilen puanlar yorumlanırken aşağıdaki tablodan yararlanılmaktadır (Izgar, 2001: 90):

Tablo 2: Tükenmişlik Ölçeği Puanlarının Yorumlanma Tablosu

	TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİ		
	DÜŞÜK	NORMAL	YÜKSEK
Duygusal Tükenmişlik	0-16	17-26	27 ve üzeri
Duyarsızlaşma	0-6	7-12	13 ve üzeri
Kişisel Başarı	39 ve üzeri	32-38	0-31

4.5. Araştırma Sonuçlarının Değerlendirilmesi

4.5.1. Demografik Faktörler

Tablo 3'de ankete katılanlara ilişkin demografik faktör sonuçları yer almaktadır. Tablodan görüldüğü gibi ankete toplam 71 meslek mensubu katılmıştır. Ankete katılanların 63'ü erkek ve 8 ise kadındır. Ankete katılanların yaş dağılımına bakıldığında %52,1'i 50 yaş ve üstü iken %23,9'u 31-40 yaş aralığındadır. Eğitim durumları incelendiğinde katılımcıların önemli bir kısmı (%71,8) Lisans mezunudur. Son olarak katılımcıların medeni durumları incelendiğinde %75'inin evli %25'inin ise bekar olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Demografik Faktörler

		SIKLIK	%
CİNSİYET	KADIN	8	11,3
	ERKEK	63	88,7
TOPLAM		71	100
YAŞ	21-30	4	5,6
	31-40	17	23,9
	41-50	13	18,3
	50 ÜSTÜ	37	52,1
TOPLAM		71	100
EĞİTİM	LİSE	7	9,9
	ÖNLİSANS	13	18,3
	LİSANS	51	71,8
TOPLAM		71	100
MEDENİ DURUM	EVLİ	53	74,6
	BEKAR	18	25,4
TOPLAM		71	100

4.5.2. Meslek Mensuplarının Tükenmişlik Düzeylerinin Tespit Edilmesi

Tablo 4’de meslek mensuplarının tükenmişlik düzeylerine ilişkin puanlar yer almaktadır. Tükenmişlik ölçeğinden elde edilen puan ortalamaları incelendiğinde, Van ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının, normal (orta) düzeyde duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarıya sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuç meslek mensuplarının tükenmişliğin tüm alt boyutları açısından orta düzeyde tükenmişlik yaşadığını göstermektedir.

Tablo 4: Meslek Mensuplarının Tükenmişlik Düzeyleri

	Duygusal Tükenme	Duyarsızlaşma	Kişisel Başarı
Katılımcı Sayısı	71	71	71
Ortalama	23,40	9,94	32,47
Düzye	Normal	Normal	Normal
Standart Sapma	5,31	2,87	4,10

Anket sonuçlarına ilişkin frekans tablosu Tablo 5’te gösterilmiştir:

Tablo 5: Tükenmişlik Düzeyi İle İlgili Frekans Tablosu

İFADELER	Hiçbir Zaman		Çok Nadir		Bazen		Çoğu Zaman		Her Zaman		Ortalama	St.Sapma
	Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%		
İşimden soğuduğumu hissediyorum	12	16,9	1	1,4	3	4,2	10	14,1	3	4,2	2,73	1,041
İş dönüşü kendimi ruhen tükenmiş hissediyorum	10	14,1	1	1,4	3	4,2	12	16,9	2	2,8	2,77	0,988
Sabah kalktığımda bir gün daha bu işi kaldıramayacağımı hissediyorum	31	43,7	1	1,4	1	1,4	4	5,6	2	2,8	1,97	1,068

Bütün gün insanlarla uğraşmak benim için gerçekten çok yıpratıcıdır			4	5,6	3	4,2	48	67,6	16	22,5	4,0704	0,70354
Yaptığım işten yıldığımı hissediyorum	48	67,6	10	14,1	11	15,5			2	2,8	1,5634	0,95218
İşimin beni kısıtladığını hissediyorum	14	19,7	5	7	39	54,9	11	15,5	2	2,8	2,7465	1,03811
İşimde çok fazla çalıştığımı düşünüyorum					6	8,5	37	52,1	28	39,4	4,3099	0,62316
İnsanlarla doğrudan doğruya ilişki kurmayı gerektiren bir işimin olması bende stres yapıyor	14	19,7	17	23,9	32	45,1	6	8,5	2	2,8	2,5070	0,99819
İşimde yolun sonuna geldiğimi ve tükendiğimi hissediyorum	4	5,6	4	5,6	8	11,3	29	40,8	26	36,6	3,9718	1,10805
İşimin gereği karşılaştığım kişilerin ne hissettiğini kolayca anlayabiliyorum	19	26,8	26	36,6	19	26,8	7	9,9			2,1972	0,95048
İşimin gereği karşılaştığım insanların sorunlarıyla yakından ilgilenirim	22	31,0	17	23,9	25	35,2	4	5,6	3	4,2	2,2817	1,09783

İşim aracılığıyla insanların yaşamına katkıda bulunduğu inanıyorum					14	19,7	27	38,0	30	42,3	4,2254	0,75965
Kendimi enerjik hissediyorum	18	25,4	10	14,1	23	32,4	14	19,7	6	8,5	2,7183	1,27820
İşimin gereği karşılaştığım insanlarla aramda rahat bir hava yaratırım	3	4,2	6	8,5	19	26,8	32	45,1	11	15,5	3,5915	0,99395
İşimin gereği karşılaştığım insanlarla çalıştıktan sonra kendimi dinç hissediyorum	46	64,8	16	22,5	8	11,3			1	1,4	1,5070	0,80841
İşimde pek çok kayda değer başarı elde ettim	16	22,5	13	18,3	35	49,3	3	4,2	4	5,6	2,5211	1,06716
İşimden kaynaklanan duygusal problemlerin soğukkanlılıkla üstesinden gelirim					10	14,1	33	46,5	28	39,4	4,2535	0,69113
İşim gereği karşılaştığım insanlara sanki birer nesneymişler gibi davrandığımı hissediyorum	2	2,8	9	12,7	19	26,8	21	29,6	20	28,2	3,6761	1,10550

Bu işe başladığımdan beri insanlara karşı daha hissiz olduğumu düşünüyorum	2	2,8	2	2,8	11	15,5	42	59,2	14	19,7	3,9014	0,8477
Bu işin beni duygusal olarak katılaştırmasından endişe ediyorum	40	56,3	10	14,1	16	22,5	3	4,2	2	2,8	1,8310	1,09526
İşlerini yürüttüğüm mükelleflerin işle ilgili konularda başlarına ne geldiğini beni ilgilendirmiyor	2	2,8	2	2,8	13	18,3	26	36,6	28	39,4	4,0704	0,97576
İşlerini yürüttüğüm mükelleflerin işle ilgili bazı problemleri nedeniyle beni suçladıklarını hissediyorum	16	22,5	20	28,2	28	39,4	5	7,0	2	2,8	2,3944	1,00682

4.5.3. Demografik Faktörler ile Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki

Çalışmanın bu kısmında demografik faktörler ile tükenmişlik alt boyutları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını tespit etmek amacıyla fark analizleri yer almıştır.

Tablo 6: Cinsiyet ve Tükenmişlik Alt Boyutları Arasındaki İlişki

CİNSIYE T	Gözlem	Ortalama	F İstatistiği	Anlamlılık (p değeri)
DUYGUSAL ERKEK	63	2,6014	2,324	0,898
KADIN	8	2,5833		
DUYARSIZLAŞ MA ERKEK	63	2,0349	0,729	0,057
KADIN	8	1,6250		
KİŞİSELBAŞARI ERKEK	63	4,0794	2,607	0,651
KADIN	8	4,0179		

Tablo 6’da cinsiyet ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin sonuçları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde sadece Duyarsızlaşma düzeyinde cinsiyete göre bir farklılığın olduğu görülmektedir. Duyarsızlaşma alt boyutunun erkeklerde ortalama değeri 2,0349 iken kadınlarda 1,6250’dir. Buna göre, erkek meslek mensuplarının kadınlara göre duyarsızlaşma tükenme düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 7: Medeni Durum ve Tükenmişlik Alt Boyutları Arasındaki İlişki

MEDENİ İ	Gözlem	Ortalama	F İstatistiği	Anlamlılık (p değeri)
DUYGUSAL EVLİ	53	2,5723	1,371	0,432
BEKAR	18	2,6790		
DUYARSIZLAŞ MA EVLİ	53	1,9434	0,053	0,287
BEKAR	18	2,1222		
KİŞİSELBAŞARI EVLİ	53	4,0863	3,986	0,648
BEKAR	18	4,0317		

Tablo 7’de medeni durum ile tükenmişlik alt boyutları arasındaki ilişkinin sonuçları yer almaktadır. Tablodan görüleceği üzere medeni durum ile tükenmişlik alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık söz konusu değildir.

Tablo 8: Yaş ve Tükenmişlik Alt Boyutları Arasındaki İlişki

		Karelerin Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama Karesi	F	Anlamlılık (p değeri)
DUYGUSAL	Gruplar Arası	1,992	3	,664	1,982	,125
	Gruplar İçi	22,440	67	,335		
	TOPLAM	24,432	70			
DUYARSIZLAŞMA	Gruplar Arası	1,997	3	,666	2,105	,108
	Gruplar İçi	21,194	67	,316		
	TOPLAM	23,191	70			
KİŞİSELBAŞARI	Gruplar Arası	,917	3	,306	1,281	,288
	Gruplar İçi	15,976	67	,238		
	TOPLAM	16,893	70			

Tablo 8’de yaş ile tükenmişlik alt boyutları arasındaki ilişkinin sonuçları yer almaktadır. Tablo sonuçları incelendiğinde yaş ile tükenmişlik alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

Tablo 9: Eğitim ile Tükenmişlik Alt Boyutları Arasındaki İlişki

		Karelerin Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama Karesi	F	Anlamlılık (p değeri)
DUYGUSAL	Gruplar Arası	,146	2	,073	,204	,816
	Gruplar İçi	24,286	68	,357		
	TOPLAM	24,432	70			
DUYARSIZLAŞMA	Gruplar Arası	2,491	2	1,246	4,092	,021
	Gruplar İçi	20,700	68	,304		
	TOPLAM	23,191	70			
KİŞİSELBAŞARI	Gruplar Arası	,212	2	,106	,431	,651
	Gruplar İçi	16,681	68	,245		
	TOPLAM	16,893	70			

Tablo 9’da eğitim ile tükenmişlik alt boyutları arasındaki ilişkinin sonuçları yer almaktadır. Tablo sonuçları incelendiğinde sadece duyarsızlaşma alt boyutunda istatistiksel anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Sonuçların detayları incelendiğinde Lise mezunu olan meslek mensuplarının lisans mezunu olanlara göre duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10: Deneyim ile Tükenmişlik Boyutları Arasındaki İlişki

		Karelerin Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama Karesi	F	Anlamlılık (p değeri)
DUYGUSAL	Gruplar Arası	,621	2	,310	,887	,417
	Gruplar İçi	23,811	68	,350		
	TOPLAM	24,432	70			
DUYARSIZLAŞMA	Gruplar Arası	,268	2	,134	,397	,674
	Gruplar İçi	22,923	68	,337		
	TOPLAM	23,191	70			
KİŞİSELBAŞARI	Gruplar Arası	,500	2	,250	1,038	,360
	Gruplar İçi	16,393	68	,241		
	TOPLAM	16,893	70			

Tablo 10’da deneyim ile tükenmişlik alt boyutları arasındaki ilişkinin sonuçları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde deneyim ile tükenmişlik alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

5. SONUÇ

1970’li yıllarda gündeme gelen Tükenmişlik kavramı rekabet koşulları ve gelişen teknolojinin çalışma şartları üzerindeki olumsuz etkisi ile günümüzde önemli bir sorun haline gelmiştir. Konunun önemine paralel olarak son yıllarda farklı sektörlerde çok sayıda çalışmanın yapıldığı bir alan haline gelmiştir.

Van ili özelinde yapılan bu çalışma sonucunda muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik düzeyinin duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutları açısından normal seviyeye karşılık geldiği tespit görülmektedir.

Çalışmada ayrıca demografik faktörler ile tükenmişlik düzeyleri alt boyutları arasındaki farklılıklar da incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda cinsiyet ile duyarsızlaşma alt boyutunda farklılık tespit edilmiştir. Erkek meslek mensuplarının duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik düzeyleri kadın meslek mensuplarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra eğitim ile duyarsızlaşma alt boyutunda anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Lise mezunu meslek mensuplarının lisans mezunlarına göre duyarsızlaşma alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. Bunların dışındaki demografik faktörler (medeni durum, yaş ve mesleki deneyim) ile tükenmişlik alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Literatür taraması kısmında özetlenen çalışmalardan da görüleceği üzere muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik düzeyleri üzerine yapılan önemli sayıda çalışma mevcuttur. Ancak Van ili özelinde yapılan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu anlamda önemli olan bu çalışma bazı sınırlılıkları da kapsamaktadır. Çalışmada muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik düzeyleri araştırılmış ve tükenmişlik düzeyleri ile demografik faktörler arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Konuya ilişkin olarak daha sonra yapılacak çalışmalarda tükenmişlik düzeyleri ile etik, işe bağlılık, stres ve iş tatmini gibi faktörler arasındaki ilişkiler de incelenebilir.

Kaynakça

- ARDAHAN, Faik ve Evren AĞYAR (2012). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi: Antalya Merkezi Örneği”, *MÖDAV*, 185-214.
- ARDIÇ, Kadir ve Sema POLATÇI (2008). “Tükenmişlik Sendromu: Akademisyenler Üzerine Bir Uygulama (GOÜ Örneği)”, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 69-96.
- AY, Mustafa ve Selahattin AVŞAROĞLU (2010). “Muhasebe Çalışanlarının Mesleki Tükenmişlik, İş Doyumu ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1170-1189.
- BALABAN, Özlem ve Hakan KONYALI (2016). “Kamu Çalışanlarının Tükenmişlik Düzeyleri ile Örgütsel Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Sakarya SGK Örneği”, *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, Cilt 4, Sayı 1, 189-207.
- BUDAK, Gülay ve Olcay SÜRGEVİL (2005). “Tükenmişlik ve Tükenmişliği Etkileyen Örgütsel Faktörlerin Analizine İlişkin Akademik Personel Üzerine Bir Uygulama” *Dokuz Eylül*

- Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 20, Sayı 2, 95-108.
- BÜYÜKYILMAZ, Ozan ve Serhan GÜRKAN (2014). “Mesleki Tükenmişliğin Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Tutumları Üzerindeki Etkisi” *Mali Çözüm Dergisi*, 129-148.
- DALĞAR, Hüseyin ve Ömer TEKŞEN (2014). “Muhasebecilerin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri İle Rol Çelişkisi Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 62, 37-54.
- DELİORMAN, Refika Bakoğlu, İlknur Taştan BOZ, İhsan YİĞİT ve Sabahattin YILDIZ (2009). “Tükenmişliği Ölçmede Alternatif Bir Araç: Kopenhag Tükenmişlik Envanterinin Marmara Üniversitesi Akademik Personel Üzerine Uyarlanması”, *Yönetim*, Sayı 63, 77-98.
- DERAN, Ali ve Beyhan BELER (2015). “Muhasebe Meslek Mensuplarında Tükenmişlik Sendromu Üzerine Giresun İl Merkezinde Yapılan Bir Araştırma”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı, 45, 69-93.
- ERSOY, Ayten ve Burcu DEMİREL UTKU (2005). “Konaklama İşletmeleri Muhasebe Müdürlerinde Tükenmişlik Sendromu - 1”, *MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Nisan, (26), 43-50.
- GÜREL, Esra Burcu Bulgurcu ve Eymen GÜREL (2015). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Tükenmişlik Düzeyinin Yaşam Doyumu Üzerine Etkisi: Aydın İli Örneği”, *Muhasebe ve Denetim Bakış*, Sayı 44, 37-48.
- HACIHASANOĞLU, Tansel ve Nevran KARACA (2012). “Bağımsız Çalışan Muhasebe Meslek Çalışanlarının Tükenmişlik, İş Tatmini ve Stres Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 19, Sayı 4, 153-170.
- IZGAR, Hüseyin (2001). *Okul Yöneticilerinde Tükenmişlik Nedenleri Sonuçları ve Başa Çıkma Yolları*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- KASAP, Burcu Beste, Kemal TAYSI ve Serdar CANBAZ (2013). “Banka Çalışanlarında Tükenmişlik Sendromu Üzerine Kırklareli İlinde Bir Araştırma”, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1, 33-46.
- NAZLIOĞLU, Elif Hilal (2009). “Muhasebe Meslek Mensuplarında Tükenmişlik Sendromu Üzerine Bir Araştırma”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

- OKUTAN, Elvan, Şule YILDIZ ve Filiz KONUK (2013). “İş Hayatında Tükenmişlik Sendromu: Finans ve Muhasebe Çalışanlarının Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesine İlişkin Bir Çalışma”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(2), 1–17.
- ÖZKAN, Fatih ve Cenk AKSOY (2015). “Meslek Mensuplarının Tükenmişlik Düzeyine Etki Eden Faktörler: Gaziantep İlinde Bir Alan Araştırması”, *Journal of Accounting , Finance and Auditing Studies*, ¼, 23-41.
- ÖZTÜRK, Veli, Seyhan ÇİL KOÇYİĞİT ve Emine ÇINA BAL (2011). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri İle İşe Bağlılık Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Ankara İli Örneği”, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 12(1), ss. 84–98.
- TAYSI, Kemal (2012). “Muhasebe Meslek Mensuplarında Tükenmişlik Sendromu Üzerine Kırklareli İlinde Bir Araştırma”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YILMAZ, Erdal (2014). “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri ile İşe Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişki: Samsun İlinde Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 49-70.